

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1327/2021
14.04.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА из ... и ББ из ..., обоје ул. ..., које заступа Кордић Момир, адвокат из ..., против тужених ВВ и ГГ из ..., ул..., које заступа адвокат Лидија Петровић из ..., ..., одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3801/18 од 08.11.2018. године, у седници одржаној 14.04.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужених.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3801/18 од 08.11.2018. године, жалба тужилаца одбија и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 20380/16 од 19.02.2018. године.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженима исплате трошкове ревизијског поступка у износу од 106.200,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3801/18 од 08.11.2018. године, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 20380/16 од 19.02.2018. године, којом је одбијен тужбени захтев тужилаца, па су ставом првим изреке обавезани тужени да тужиоцима на име накнаде нематеријалне штете услед претрпљених душевних болова због повреде угледа части и права личности солидарно исплате износ од по 150.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 19.02.2018. године, па до исплате, док је тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се обавезе тужени да им исплате износ од по још 100.000,00 динара преко досуђених износа са законском затезном каматом почев од 27.06.2016. године, као дана подношења тужбе па до исплате, као и да им на досуђене износе исплате законску затезну камату почев од 27.06.2016. године као дана подношења тужбе, па до доношења првостепене пресуде, одбија као неоснован. Ставом другим изреке, наложено је туженима да престану са изношењем неистине на рачун тужилаца на друштвеној мрежи „Facebook“ на адресу „...“ те да тужиоцима на наведеном статусу упуте јавно извињење због наношења душевних боли, изнетих неистина, стида и траума. Ставом трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу трећем

изреке, па је захтев тужених за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 30.000,00 динара одбијен као неоснован. Ставом четвртим изреке, обавезани су тужени да тужиоцима на име накнаде трошкова парничног поступка солидарно плате износ од 52.600,00 динара у року од 15 дана од пријема пресуде. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неоснован.

Против одлуке другостепеног суда, тужени су изјавили благовремену ревизију, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку у смислу члана 408. ЗПП, а у вези са чланом 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужених основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужила ДД је супруга сада пок. ЂЂ. Тужилац ББ је отац тужиле ДД, а тужена ВВ је мајка сада пок. ЂЂ, а тужени ГГ његов брат. Сада пок. ЂЂ је током јула месеца 2015. године оперисан од тумора на мозгу у ... Међутим, била је неопходна друга операција, па су прикупљена новчана средства да би ГГ био оперисан у Са тужилом ДД је боравио до 14.01.2016. године у ..., када су се вратили. Међутим, и након те операције стање му није побољшано, па је ЂЂ преминуо ...2016. године. Након повратка из ..., тужиоци нису дозвољавали туженима – мајци и брату да посете болесног ЂЂ из наводних разлога што су то лекари препоручили, да му не треба узнемиравање, а осим тога, тужена ДД је боловала од карцинома, па су се плашили вирусне инфекције за покојног ЂЂ. Након смрти ЂЂ тужиоци нису обавестили тужене о његовој смрти, већ су тужени то сазнали од трећих лица. Тужиоци су на мрежи „Facebook“ поставили страницу „...“, на којој су износили податке о тужиоцима у погледу односа према преминулом ЂЂ и према туженима. На страници од 14.02.2016. године тужена ДД је објавила текст: „...“ у коме је, између осталог навела да су јој супруга пок. ЂЂ и њени родитељи ускратили најнормалније породичне односе и да је писмо упућено ЂЂ, иако је јасно да писмо до њега не може доћи, наводећи да јој нису дозволили да се поздрави са сином пред његов пут у ..., да је његова супруга лагала у погледу његовог здравственог стања, да су од ње крили када су се вратили из ... и да је она одлазила до капије, звала телефоном и звонила у нади да ће је пустити да види ЂЂ, али да се они нису јављали. Слала је поруке да се ЂЂ овери здравствена књижица, коју они нису оверили, нити су га пријавили Дому здравља, а нису га одвели ни у болницу, иако је хитна помоћ дала упут за то. Супруга ЂЂ то не би радила да га је волела, а док се њен отац понашао као да није отац и да се само брине шта ће са својом ћерком када ЂЂ премине и да јој је то лично рекао. У писму од 20.02.2016. године, које је насловљено: „...“, а садржина гласи: „...“. Тужени ГГ је у посту 19.02.2016. године, на питање постављено истог дана од стране ЕЕ: „...“ одговорио: „Једино како то могу да објасним је следеће: гледао сам неку емисију о манијаку који је несумице ишао улицом са секиром у руци и цепао људима главе. Када су га ухватили питали су га зашто је то радио, на шта је он одговорио: немате појма како је добар звук када се чује када поцепате неке лобању... Ето одговорио сам Вам.

То само његов монструозни ум може да схвати. Нажалост неко је морао то да плати“. У посту од 25.02.2016. године, тужени ГГ је навео: „... У посту од фебруара исте године, тужени ГГ је навео: „Желим због људи који нису упознати са ситуацијом да им објасним шта се дешава, ...“.

Тужиоци свој захтев за накнаду нематеријалне штете темеље на околностима да су им објављивање тих текстова изазвали осећај животне угрожености, услед чега нису могли да слободно излазе изван куће и обављају свакодневне животне активности (о претњама које су добијали после изношења тих навода, а која су долазила и од трећих лица, обавештена је полиција), а трпели су и душевне болове због повреде части и угледа и повреде права личности. Такво понашање тужених, као и трећих лица која су се укључивала на „Facebook“ сматрају увредљивим и угрожавајућим, без обзира што тужени на њих нису могли да утичу.

При оваквом чињеничном стању, полазећи од одредби члана 46. Устава Републике Србије, чланова 198, 199. и члана 200. Закона о облигационим односима, те члана 10. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев неоснован. Ово из разлога што се у наводима тужених износе, пре свега, чињенице, а затим и вредносни судови. Ценећи најпре отворено писмо тужене ВВ објављено на нету 14.02.2016. године, закључио је да исто не представља изношење неистинитих чињеничних навода. У писму тврди да јој тужиоци нису дозвољавали да посећује свог сина током болести, да се са њим поздраве и то нарочито у последњем периоду болести приликом одласка на лечење у Турску и након његовог повратка. Тужена је изражавала своје незадовољство и тугу због чињенице да супруга њеног сина и њен отац нису дозвољавали да види дете, које је било болесно, изражавајући при том и сумњу да су га они адекватно неговали и пазили, како наводи тужени ГГ у свом писму од 25.02.2016. године. Обзиром да изнете чињенице нису неистините, то не могу створити утемељење да буду основ за накнаду штете тужиоцима. Суд је ценио и навод туженог ГГ у посту од 19.02.2016. године, када је говорио о емисији коју је гледао о манијаку који је људима цепао главе и о његовом монструозном уму и закључио да се ти наводи не могу посматрати као да су директно упућени тужиоцима, већ пре свега представљају фигуративни приказ немогућности разумевања поступка одређених лица. Цитирани наводи нису били такве природе да би могли повредити углед и осећање части тужилаца, јер су односи између парничних странака дуже време, током болести пок. ЂЂ, били поремећени, што је кулминирало забраном да тужени посећују сада пок. ЂЂ (иако се ради о блиским сродницима – сину и брату). У изнетим текстовима нису изношене увреде у односу на тужиоце, већ само упитаност о мотивима поступања тужилаца који су забрањивали најближим сродницама да посете тешко болесног ЂЂ. ВВ је изражавала сопствена осећања поводом немогућности да комуницира са сином у поседњим данима његовог живота, док је тужени ГГ у постовима изражавао и сумњу у мотивима поступања тужилаца, али та сумња није експлицитно садржавала увреде, нити нападе на част, достојанство или сигурност тужилаца, јер нису потврђени њихови наводи да је он позивао да се тужиоцу ЖЖ одруби глава. При томе, првостепени суд закључује да је слобода изражавања цивилизацијско достигнуће које је због своје улоге у демократском друштву добило заштиту не само у оквиру националног законодавства, већ и институционално и представља једно од основних начела Европске конвенције о заштити људских права и слобода. Слобода изражавања представља део људског права

који чини део интегритета сваког човека. У савременом друштву та слобода омогућује његово правилно коришћење преко медија што је неопходно ради развоја људског друштва и сваког појединца. Из Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода несумњиво произилази да она штити поседовања и изражавање сопственог мишљења, као и пријем и саопштавање информација. Тужени нису позивали на насиље према тужиоцима, нити су исто заговарали, већ је реч о коментарима трећих лица који су тако реаговали на наводе тужених што не могу да контактирају са сином и братом. Тужени не могу бити одговорни за реакцију трећих лица, нити се те реакције могу њима приписати у одговорност. Стога за овај део навода тужилаца тужени нису пасивно легитимисани. Наводи који су изнети од трећих лица (да су тужиоци секташи, да заслужују смртну казну, да им се треба одрубити глава, као и увреде да тужилац ЖЖ није отац тужиље ДД) нису изнети од стране тужених нити тужени за њих могу бити одговорни. Сходно томе, тужбени захтев је одбијен као неоснован.

Другостепени суд није прихватио овакав правни закључак првостепеног суда, налазећи да исти није заснован на правилној примени материјалног права. При томе, полази од члана 19. Универзалне декларације о људским правима и Међународном пакту грађанским и политичким правима. Чланом 19. Универзалне декларације о људским правима прописано је да свако треба да има право на мишљење без нечијег мешања и да свако треба да има право на слободу изражавања, а то право подразумева слободу тражења, примања и давања информација и идеја свих врста усмено, писмено или штампано у облику уметности, или кроз било који други медиј по његовом избору без икаквих граница. Остваривање овог права подразумева и дужности и одговорности и то право може бити подложно одређеним ограничењима када је то потребно за поштовање права и угледа других, или ради заштите националне безбедности, или заштите јавног реда или јавног здравља и морала. Закључује да слобода говора и изражавања се не може признати као неограничена, а заједничка ограничења слободе говора односе се на јавне оптужбе, клевету, непристојност, побуну, подстицање, псовке, тајне податке, кршење ауторских права, пословне тајне, етикетирање, споразум необјављивања, право на приватност, право на забрану, јавну безбедност и кривоклетство и сл. и исто укључује и принцип штете. Облик изражавања могуће је ограничити ако се исти сматра увредљивим по друштво, узимајући у обзир факторе као што су степен, трајање, мотиви и лакоћа са којом би се то могло избећи. Мотив отварања странице након смрти пок. ЂЂ, није могао бити обавештавање јавности о здравственом стању преминулог, нити место за давање информација о околностима које се односе на то да ли су тужени виђали свог покојног сродника или не и како су се тужиоци према њему опходили. Да је то био прави мотив иступања тужених они би исту страницу отворили пре смрти пок. ЂЂ. Изолација ЂЂ је спроведена искључиво због његове заштите од евентуалних вируса и бактерија, јер је исти обичним кашљем могао да буде више заражен и да му се погорша стање. При томе су се тужиоци, у вези забране контактирања трећих лица сада пок. ЂЂ, руководили налазом или налогом лекара. Стога се формулација објављена на страници „Мој живот у изолацији“ и изнети ставови и питања не могу сматрати као изношење чињеница и вредносних судова. Ово из разлога што су ти наводи директно упућени на личност тужилаца и говоре о неадекватном понашању тужилаца према болесном ЂЂ, а самим тим су од директног утицаја на писање негативних коментара од стране трећих лица. Посебно је проблематично писање туженог ГГ у посту од 19.02.2016. године и објављен у емисији

о манијаку и монструозном уму, те да то писање упућује на тужиоце (по оцени ББ), иако је дат у виду одговора на питање трећег лица. Из тих разлога није прихваћен закључак првостепеног суда да је цитираним одредбама о емисији коју је гледао о манијаку који људима сече главе и о његовом монструозном уму да инсуинације нису директно упућене тужиоцима и да представљају само фигуративни приказ немогућности разумевања поступака одређених људи. Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда да је слобода изражавања цивилизацијско достигнуће једно од основних начела Европске конвенције о људским правима и слободама. Међутим, слобода изражавања не дозвољава повреду угледа, части и достојанства других лица који имају право на своју приватност. Својим објавама тужени су директно повредили част и углед тужилаца, па им је сходно одредби члана 200. Закона о облигационим односима, на име правичне накнаде нематеријалне штете досудио по 150.000,00 динара. Ради заштите права личности, другостепени суд је усвојио и захтев тужилаца и наложио туженима да престану са изношењем неистина на рачун тужилаца на друштвеној мрежи „Facebook“ на статусу „...“ и да тужиоцима упуте јавно извињење због наношења душевних болова.

По оцени ревизијског суда, побијана другостепена пресуда није правилна, јер је заснована на погрешној примени материјалног права.

Наиме, погрешно закључује другостепени суд када налази да је мотив отварања странице након смрти пок. ЋЋ није могао бити обавештење јавности о здравственом стању преминулог, нити место за давање информација о околностима које се односе на то да ли су тужени виђали свог покојног сродника или не и како су се тужиоци према њему опходили, те да је то био прави мотив иступања тужених, они би исту страницу отворили пре смрти. По налажењу Врховног касационог суда, такав закључак није правилно заснован на изведеним доказима. Такође, закључак да су тужиоци забрањивали виђање са покојним ЋЋ из разлога да би се ЋЋ заштитио од евентуалних вируса и бактерија није прихватљив у целокупном значењу тог образложења. Ово из разлога што је евидентно да су тужени мајка и брат покојног ЋЋ и да су тужиоци требали да дозволе виђање покојног ЋЋ од стране тужених, ако не у директном контакту са њим онда на одговарајућој удаљености, постављањем одређене стаклене препреке и слично. Закључак да би контакт са покојним ЋЋ био кобан и погубан по њега заснива се на паушалној оцени суда, а не на постојању доказа у том смислу. Правилан је закључак другостепеног суда да се слобода говора и изражавања не може признати као неограничена. Заједничка ограничења слободе говора односи се на јавне оптужбе, клевету, непостојност, побуну, подстицање псовке и сл. Слободом говора не сме се угрожавати безбедност, вршити кривоклетство и слично. Међутим, из садржине објављених навода на „Facebook“ који потичу од тужене ВВ произилази да у таквим изјавама нема ни увреде нити позивања на угрожавање сигурности тужилаца. Тужена је изразила своје сопствено мишљење. Са тим мишљењем није нападнута ни част ни достојанство ни сигурност тужилаца. Изразила је само упитаност ради сазнавања мотива о поступању тужилаца који су забрањивали најближим сродницима да посете тешко болесног ЋЋ. Такође, изјава туженог ГГ у посту од 19.02.2016. године, где се исти изражава о манијаку који је људима цепао главе и о његовом монструозном уму, не може се сматрати као навод који је као претња директно упућен тужиоцима. Такав навод пре представља фигуративни приказ немогућности разумевања поступка одређених људи. Зато се и не може сматрати да је тиме повређен углед, осећање части,

нити да је угрожена сигурност тужилаца. Са друге стране, коментари трећих лица поводом истицања навода на нету од стране тужених, а поводом целокупних догађаја, не могу се приписати у одговорност туженима. Ово из разлога што тужиоци нису могли контролисати шта трећа лица могу износити у својим коментарима поводом њихових навода изнетих на нету. Према садржини навода произилази да се они не могу окарактерисати као садржај којима се вређа углед и осећање части тужилаца, нити се исти могу сматрати као позив на угрожавање сигурности тужилаца. Лична преосетљивост одређених лица не може бити основ за извођење закључка да им је повређена част и углед и да им је угрожена сигурност. Објективизација тог осећаја мора бити кључни параметар у процени да ли постоје елементи повреде части угледа и да ли је тиме нарушена сигурност одређеног лица. Не може се сматрати да постоји директна узрочно-последична веза између коментара трећих лица са наводима тужених изнетим на нету, обзиром на њихову садржину. Стога се не може прихватити захтев тужилаца у смислу основа за накнаду штете, нити, пак, захтев у погледу налагања туженима за престанак изношења информација о догађају и објављивања јавног извињења тужених.

Имајући у виду напред изнето, применом одредби члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци у првом ставу.

Одлука о трошковима поступка донета је на основу чл. 153, 254. и 165. ЗПП, при чему су туженима признати следећи трошкови ревизијског поступка и то: на име стручног састава ревизије износ од 27.000,00 динара и на име таксе за ревизију, и таксе за одлуку по ревизији износ од по 39.600,00 динара (како је опредељено у трошковнику тужених), а све у складу са важећом АТ и Законом о судским таксама.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић